

forfatter af den historiske geologi. Som et selvstændigt værk kom den i 1949 og nu i 1960. Det er et udadtil stateligt værk med et væld af billeder, men som sædvanlig med de amerikanske fremstillinger af jordens historie omfatter den næsten udelukkende Nordamerika, hvilket begrænser interessen for den for europæiske læsere. Bogen skæmmes iøvrigt af lovlige mange trykfejl og fejlstavninger af navnestoffet. Dens mange billeder af forsteninger og rekonstruktioner af hvirveldyrene vil dog give den en vis værdi for interesserede også her.

Kaj Hansen.

A. Rittmann: *Vulkane und ihre Tätigkeit*. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart 1960. 16 × 24 cm. 336 sider, 113 fig. og 2 tavler. DM 53,—.

Førsteudgaven af Rittmann's bog, der udkom i 1936, er så velkendt, at en omtale er overflødig; om 2. den udgaven skal kun tilføjes, at det er lykkedes Rittmann at indføre en væsentlig del af det vældige erfaringsmateriale, som de sidste 25 års forskning har bragt. Ikke blot vedrørende nutidens virksomme vulkanisme i dens forskellige ytringsformer, men også de ud fra mange angrebepunkter gennemførte studier over de vulkanske processers karakter og forløb. Resultatet er blevet en mangesidig fremstilling af den almene vulkanologi; selvom visse udenværker kunne have været sparet, står hele den centrale del som en fasttømret og særdeles nyttig og derhos læselig fremstilling.

Niels Nielsen.

Atlas of Australian Resources. 1:6 000 000. Department of National Development, Canberra. 10/6 pr. stk.

Værket er omtalt i »Geografisk Tidsskrift« 1960. Der foreligger nu følgende nye kortblade: Landbrugsgeografi, mineralproduktion, geologi, industri og indvandring 1947-54.

Navnlig den sidstnævnte gruppe af kort vil utvivlsomt blive studeret meget indgående, fordi man først derigennem har fået en oversigt over efterkrigens folkeforskydning i relation til Australien. Dette meget vigtige spørgsmål fortjener stor opmærksomhed og fortjeneste sammenholdt med de tidligere udgivne befolkningskort.

De ledsagende tekster er kortfattede, koncentrerede og for størstedelen statistisk prægede.

Niels Nielsen.

Hermann von Wissmann: *Die heutige Vergletscherung und Schneegrenze in Hochasien mit Hinweisen auf die Vergletscherung der letzten Eiszeit*. Mit einem Beitrag: Bemerkungen zur Klimatologie von Hochasien. Aktuelle Schneegrenze und Sommerklima, von Hermann Flohn. Akademie der Wissenschaften und der Literatur. Abhandl. Mathem.-Naturwiss. Klasse, Jahrg. 1959. Nr. 14. 18 × 25 cm. 333 sider, 4 pl. og 3 kort. Wiesbaden 1960. DM 34,40.

Gletscherne og snemarkerne i det centralasiatiske højbjergområde udgør mere end halvdelen af jordens ikke polare landismasser, og efter det internationale geofysiske års undersøgelser af de amerikanske og de

centralafrikanske gletschere er Centralasien i glaciologisk henseende et af de dårligst kendte områder; og i hvert fald i den vestlige verden ved vi nu betydelig mindre om disse gletscheres materialhusholdning og deres fysiske forhold, end vi ved for de polare gletscheres vedkommende.

På grundlag af et uhyre omfattende litteraturstudium har Hermann von Wissmann givet en oversigt over snegrænsens beliggenhed før og nu i Centralasien. Der er her samlet et uhyre materiale af observationer og iagttagelser fra mange forskellige sider, men særlig fra R. Finsterwalder, Sven Hedin, R. Schlagintweit, R. D. Zabiroy o. s. v. Desværre kommer Wissmann kun lidt ind på, hvad der egentlig forstås ved snegrænsen, og hvilke faktorer der betinger den; idet han går ud fra Pencks gamle antagelse af, at ved snegrænsen er den årlige middelnedbør i fast form = ablationen (fordampning + afsmeltning). Dette gælder i hvert fald ikke for de polare gletschere, hvor den pålejrede is spiller en betydelig rolle, og hvor ligevægtsgrænsen mellem nedbør og ablation ligger langt under snelinien eller firnlinien. Der foreligger kun meget lidt publiceret om betydningen af pålejret is for de centralasiatiske gletschere. På forhånd må det antages, at den pålejrede is i dette aride klima vil spille en ret ringe rolle, men der foreligger ingen målinger til at bekræfte eller afkræfte dette; men så længe vi ikke har en gennemgående analyse, kan man i hvert fald ikke gå ud fra, at snegrænsen betegner en ligevægtstilstand mellem akkumulation og ablation.

For Wissmann er snegrænsen den »klimatiske snegrænse«, som betegner middelhøjden af den lokale snegrænse på solbeskinnede skrånninger og på skyggesiden, på vindexponerede og på beskyttede skrånninger o.s.v. Denne snegrænse vil som regel fremgå direkte af fotografier i området taget sidst på sommeren, og den gennemgås nu distrikt for distrikt. Observationerne har han indtegnet på et kort, der giver snegrænsens højde over havet. Som ventet ses en stærk aftagen af højden, når man fra det centrale højland bevæger sig ud mod randbjergene. Den højeste snegrænse findes i Centralasien, og den er 6.400 m (det er den maximale snegrænse for hele verden), herfra aftager den til 4.400 m på sydvestsiden af Himalaya. Baseret på studier af moræner og andre beviser for den pleistocene nedisning viser Wissmann, at snegrænsen under istiden har ligget 300–1100 meter lavere end nu. Det er et fortjenstfuldt kompendium, Wissmann her giver geografen i hænde.

Børge Fristrup.

E. R. Leach: Pul Eliya. A village in Ceylon. A study of land tenure and kinship. Cambridge University Press, 1961. 344 sider. 14 × 21,5 cm. 45 sh.

Forfatteren, der er docent i *Social Anthropology* ved universitetet i Cambridge, har i ca. ½ år levet i en lille, afsides landsby i den nordlige, tørre del af Ceylon, og bogen behandler en enkelt, men meget vigtig side af landsbyens indre organisation, nemlig en udredning af de meget indviklede forhold, der eksisterer mellem brugsretten til de vandede marker og slægtsskabsbånd inden for landsbysamfundet, fremkommet ved arv og traditionsbundne ægteskabsforbindelser.

Forfatteren siger selv om sit arbejde, at det ikke er geografi, men *Social Anthropology*, og han afholder sig stort set fra at drage videregående,